

Mål C-605/21**Sammanfattning av begäran om förhandsavgörande i enlighet med artikel 98.1 i domstolens rättegångsregler****Datum för ingivande:**

30 september 2021

Domstol som begär förhandsavgörande:

Městský soud v Praze (Republiken Tjeckien)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

29 september 2021

Klagande:

Heureka Group a.s.

Motpart:

Google LLC

Saken i det nationella målet

Heureka Group a.s. (nedan kallad klaganden) väckte talan vid Městský soud w Praze (Stadsdomstolen i Prag, Republiken Tjeckien) (nedan kallad den hänskjutande domstolen), med yrkande om ersättning av Google LLC (nedan kallat motparten) för den förlust av vinst som påstås ha uppkommit till följd av att motparten missbrukat sin dominerande ställning genom att positionera och visa sin egen prisjämförelsetjänst på bästa möjliga plats i sina allmänna sökresultat till nackdel för klagandens prisjämförelsetjänst (nedan kallat det omtvistade beteendet).

Syfte med och rättslig grund för begäran om förhandsavgörande

Den hänskjutande domstolen har i enlighet med artikel 267 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (nedan kallat FEUF) begärt att EU-domstolen ska tolka direktiv 2014/104,¹ artikel 102 FEUF och effektivitetsprincipen.

Frågor som har hänskjutits för förhandsavgörande

1) Ska artikel 21.1 i direktiv 2014/104 och de allmänna principerna i unionsrätten tolkas så, att direktiv 2014/104, och särskilt artikel 10 i det direktivet, är direkt eller indirekt tillämpligt på förevarande tvist som rör samtliga ersättningsanspråk på grund av överträdelse av artikel 102 FEUF som inleddes före ikraftträdandet av direktiv 2014/104 och som avslutades efter det att fristen för införlivande av direktivet hade löpt ut, i en situation där även skadeståndstalan väcktes efter det att fristen för införlivande av direktivet hade löpt ut, eller ska de även tolkas så, att artikel 10 i direktiv 2014/104 endast är tillämplig på de delar av det omtvistade beteendet (och de delar av skadan som uppkom till följd av det beteendet) som ägde rum efter ikraftträdandet av direktiv 2014/104 och även efter det att fristen för införlivande hade löpt ut?

2) Kräver ändamålet och syftet med 2014/104, artikel 102 FEUF samt effektivitetsprincipen en tolkning av artikel 22.2 i direktiv 2014/104, enligt vilken ”de nationella bestämmelser som antas i enlighet med artikel 21, utöver de bestämmelser som avses i [artikel 22] punkt 1”, är nationella bestämmelser genom vilka artikel 10 i direktiv 2014/104 införlivas, med andra ord omfattas artikel 10 i direktiv 2014/104 och preskriptionsreglerna av punkterna 1 eller 2 i artikel 22 i direktiv 2014/104?

3) Är en nationell lagstiftning och tolkningen av denna förenlig med artikel 10.2 i direktiv 2014/104, artikel 102 FEUF och effektivitetsprincipen, när den kopplar ”kännedom om att skada vållats”, som är relevant för utgångspunkten för den subjektiva preskriptionstiden, till den skadelidandes kännedom om ”olika partiella skador” som uppstår gradvis över tiden till följd av ett fortlöpande eller fortgående konkurrensbegränsande beteende (eftersom rättspraxis grundar sig på antagandet att den aktuella skadeståndstalan kan delas upp i sin helhet) och med avseende på vilka [skador] utgångspunkten för subjektiva preskriptionsfrister skiljer sig åt, oavsett om den skadelidande har kännedom om den fullständiga omfattningen av den skada som uppstått till följd av den samlade överträdelsen av artikel 102 FEUF, det vill säga en sådan nationell lagstiftning och tolkningen av denna som möjliggör att preskriptionsfristen för skadeståndstalan avseende skada

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/104/EU av den 26 november 2014 om vissa regler som styr skadeståndstalan enligt nationell rätt för överträdelser av medlemsstaternas och Europeiska unionens konkurrensrättsliga bestämmelser (EUT L 349, 2014, s. 1) (nedan, utöver i tolkningsfrågorna, kallat direktivet).

som uppstått till följd av ett konkurrensbegränsande beteende börjar löpa före den tidpunkt då ett sådant beteende, som består i en mer förmånlig positionering och visning av den egna prisjämförelsetjänsten i strid med artikel 102 FEUF, upphör?

4) Utgör artikel 10.2, 10.3 och 10.4 i direktiv 2014/104, artikel 102 FEUF och effektivitetsprincipen hinder för en nationell lagstiftning enligt vilken den subjektiva preskriptionsfristen för skadeståndstalan är tre år och börjar löpa från och med den dag då den skadelidande fick kännedom om eller hade kunnat få kännedom om den partiella skadan och om vem som är skyldig att ersätta denna skada, men enligt vilken hänsyn inte ska tas till (i) den tidpunkt då överträdelsen av rättigheten upphör (ii) den kännedom som den skadelidande personen har om att beteendet utgör en överträdelse av konkurrensbestämmelserna samtidigt som (iii) preskriptionstiden på tre år varken tillfälligt upphävs eller avbryts under den period då förfarandet avseende den fortlöpande överträdelsen av artikel 102 FEUF pågår vid kommissionen och (iv) det inte föreskrivs någon bestämmelse om att det tillfälliga upphävandet av preskriptionsfristen ska upphöra tidigast ett år efter det att domen om överträdelsen vunnit laga kraft?

Anförda unionsbestämmelser

Artikel 102 FEUF och artiklarna 10, 21 och 22 i direktivet.

De nationella bestämmelser som tillämpats och deras tillämplighet i tiden

När det gäller den period då det omtvistade beteendet pågick (från februari 2013 till den 27 juni 2017) ska hänsyn tas till tillämpningen av tre bestämmelser som den hänskjutande domstolen anser vara relevanta, nämligen Občanský zákoník (civillagen),² som är tillämplig på en väsentlig del[av denna period (från den 1 januari 2014 till den 27 juni 2017). Enligt 620 och 629 §§ i civillagen är den subjektiva preskriptionstiden tre år och börjar löpa när ”kännedomen fås om skadan och om den person som är skyldig att ersätta skadan”.

Till och med den 31 december 2013 var zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (lag nr 513/1991, handelslagen) i kraft. Enligt handelslagen har den skadelidande även en rätt till ersättning för den skada som orsakats av ett konkurrensbegränsande beteende med den skillnaden att det föreskrevs en preskriptionsfrist på fyra år, vilket enligt den hänskjutande domstolen emellertid inte är relevant.

Från och med den 1 september 2017 var zákon č. 262/2017 Sb., o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže (lag nr 262/2017 om ersättning på

2 Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (lag nr 89/2012, civillagen, som var i kraft från den 01 januari 2014) (nedan kallad civillagen).

konkurrensområdet, nedan kallad ZNŠHS), genom vilken direktivet införlivas, i kraft.³

Kortfattad redogörelse för de faktiska omständigheterna

- 1 Klaganden ifrågasatte det omtvistade beteendet den 26 juni 2020 genom en talan om skadestånd för skada i form av utebliven vinst uppgående till 394 857 000 CZK jämte ränta. Talan väcktes vid den hänskjutande domstolen som agerade som domstol i första instans.
- 2 Talan väcktes till följd av ett beslut av kommissionen av den 27 juni 2017, AT.39740, i ärendet Google Search (shopping) (nedan kallat kommissionens beslut),⁴ i vilket det konstaterades att motparten till följd av det omtvistade beteendet hade åsidosatt artikel 102 FEUF, bland annat även i Republiken Tjeckien, under perioden mellan februari 2013 och den 27 juni 2017.
- 3 Kommissionens beslut föregicks av följande faktiska omständigheter:
  - den 30 november 2010 inledde kommissionen en undersökning mot motparten avseende åsidosättande av artikel 102 FEUF,
  - den 27 maj 2014 publicerade Sdružení pro internetový rozvoj v České republice (förening för utveckling av internet i Republiken Tjeckien) (nedan kallad SPIR), i vilken klaganden är medlem, ett pressmeddelande, i vilket föreningens avvikande ståndpunkt framfördes i fråga om de åtaganden som motparten hade föreslagit under förfarandet vid kommissionen.
  - den 15 april 2015 utfärdade kommissionen ett meddelande om invändningar i detta ärende, och
  - den 14 juni 2016 inleddes ett förfarande avseende åsidosättande av artikel 102 FEUF (mot svaranden, men även mot svarandens moderbolag, Alphabet Inc.).
- 4 Motparten har hävdat att klagandens talan är preskriberad, eftersom klaganden med hänsyn till de omständigheter som anges i föregående punkt hade kunnat få kännedom om att den åsamkats skada och om vem som orsakat skadan,⁵ långt innan kommissionen fattade sitt beslut, varvid det ska beaktas att de subjektiva preskriptionsfristerna för (partiella) skador började löpa successivt från och med

³ De krav som avses i artikel 10 i direktivet återspeglas i bestämmelserna i 9 § ZNŠHS.

⁴ Den hänskjutande domstolen är, enligt nationell lagstiftning och unionsrätt, bunden av detta beslut när det gäller fastställandet av vem som är ansvarig för det konkurrensbegränsande beteendet och förekomsten av ett sådant beteende.

⁵ Det råder inget tvivel om att bolaget Google LLC är den som driver sökmotorn Google.

februari 2013, det vill säga från och med det att den skada som orsakats uppkom och senast från och med den 27 maj 2014, det vill säga från och med det att SPIR offentliggjorde pressmeddelandet.

- 5 Klaganden hade således kunnat väcka talan tidigare och, om denne fann att motpartens konkurrensbegränsande beteende fortfarande fortlöper och att denne åsamkas allt större skada, hade denne gradvis kunnat utvidga talan till att omfatta de (partiella) skador som uppstått för klaganden.
- 6 Motparten anser således att talan är preskriberad åtminstone för perioden februari 2013 till den 25 juni 2016.

Kortfattad redogörelse för skälen till att förhandsavgörande begärs

- 7 **Fråga nr 1** - om och i vilken utsträckning direktivet är tillämpligt i förevarande fall. Svaret på denna fråga är inte entydigt, eftersom det omtvistade beteendet började innan direktivet trädde i kraft (det vill säga före den 25 december 2014) och upphörde först efter det att fristen för införlivande av direktivet hade löpt ut, det vill säga efter den 27 december 2016, varvid införlivandet först skedde den 1 september 2017, då ZNHS trädde i kraft.
- 8 Det är således osäkert om artikel 10 i direktivet är tillämplig på (i) hela skadan [som uppkommit] under perioden februari 2013 till den 27 juni 2017 eller endast på (ii) delar av skadan [som uppkommit] mellan 26 december 2014–27 juni 2017 eller, i förekommande fall, även skada [som uppkommit] efter utgången av fristen för införlivande av direktivet, det vill säga under perioden 28 december 2016–27 juni 2017. Det kan i det avseendet vara avgörande om nämnda artikel är en materiell regel eller en förfaranderegler (se nedan punkterna 10 och 11).
- 9 Om förevarande mål (om än bara delvis) inte omfattas av direktivets tillämpningsområde i tiden, ska den nationella rätten⁶ bedömas enbart mot bakgrund av artikel 102 FEUF och effektivitetsprincipen.
- 10 **Fråga nr 2** - huruvida artikel 10 i direktivet utgör en sådan bestämmelse som avses i punkterna 1 eller 2 i artikel 22 i direktivet. Punkt 1 i nämnda artikel hänför sig till materiella regler och utgör ett förbud mot retroaktiv tillämpning av dessa, medan punkt 2 hänför sig till ”andra” bestämmelser i direktivet, det vill säga förfaranderegler.
- 11 På de nationella bestämmelser som antagits för att införliva artikel 10 i direktivet är således, med hänsyn till deras karaktär, ett av de angivna förfarandena tillämpliga. Om det förfarande som föreskrivs i artikel 22.2 i direktivet är

⁶ ZNHS materiella bestämmelser, genom vilka direktivet har införlivats, är inte tillämpliga i förevarande fall på grund av förbudet mot retroaktiv tillämpning.

tillämpligt på artikel 10 ska bestämmelserna i ZNŠHS⁷ – i vilka det föreskrivs en preskriptionsfrist på fem år och som är tillämpliga på preskriptionsfrister som har börjat löpa i enlighet med gällande bestämmelser och som inte har löpt ut före detta datum – tillämpas från och med den 1 september 2017. Talan om skadestånd i förevarande mål väcktes dock efter den 25 december 2014. Det är däremot inte möjligt att tillämpa denna lagstiftning om preskriptionsreglerna i artikel 10 i direktivet behandlas som materiella regler.

- 12 I tjeckisk doktrin och domstolarnas praxis betraktas preskriptionsregler traditionellt som ”materiella regler”. Om talan bifalls såvitt avser invändningen om preskription skulle detta innebära att den skadelidande inte kan göra gällande en rätt till ersättning vid domstol, trots att denna rätt fortfarande existerar som en så kallad ”en icke-exigibel” förpliktelse. Om det inte har framförts någon invändning om preskription vid domstolen, ska domstolen inte ex officio pröva och bifalla klagandens preskriberade talan. Den hänskjutande domstolen är således medveten om att preskriptionsreglerna även uppvisar egenskaper av förfaranderättslig karaktär. I direktivet talas dessutom om preskription av ”rätten att väcka talan” om skadestånd för skada, vilket även kan tyda på att dessa regler snarare är av förfaranderättslig karaktär.
- 13 Den hänskjutande domstolen har för fullständighetens skull angett att en liknande fråga redan är föremål för en tolkningsfråga som har ställts till domstolen under målnummer C-267/20 (Volvo and DAF Trucks).
- 14 **Fråga 3** – huruvida det nationella begreppet ”kännedom om skada/om att skada åsamkats”, vad gäller utgångspunkten för preskriptionsfristen, motsvarar liknande begrepp i unionsrätten.
- 15 Nejvyšší soud ČR (Högsta domstolen i Republiken Tjeckien)⁸ anser att kännedom, även om den partiella skada som orsakats av en fortlöpande eller fortgående överträdelse är relevant för utgångspunkten för den subjektiva preskriptionsfristen. Det är inte nödvändigt att den skadelidande har kännedom om hela den tid som en sådan överträdelse pågått och om hela omfattningen av den skada som en sådan överträdelse orsakat. Domstolarnas praxis bygger på antagandet att skadan i sådana fall kan delas upp och att varje ”ny skada” som har lett till en utvidgning av omfattningen av den ursprungliga skadan till följd av att samma skadevållande händelse fortlöper eller fortsätter kan göras gällande vid domstol oberoende, genom att väcka en ny talan eller även genom att utvidga de anspråk som hittills gjorts gällande inom ramen för en talan som redan väckts. För varje sådan partiell skada börjar den subjektiva preskriptionstiden på tre år att löpa separat.

⁷ 36 § ZNŠHS innehåller det krav som avses i artikel 22.2 i direktivet. I denna bestämmelse föreskrivs att denna lag endast är tillämplig på en sådan skadeståndstalan som väcks efter den 25 december 2014.

⁸ Nejvyšší souds (Högsta domstolen) dom av den 23.9.2015, ärendenummer 25 Cdo 2193/2014, CZ:NS:2015:25.CDO.2193.2014.1.

- 16 Enligt en sådan tolkning kan klaganden, med avseende på förevarande mål, varje gång motparten på sin webbplats i sina allmänna sökresultat, positionerar och visar sin egen prisjämförelsetjänst på ett mer förmånligt sätt, förlora en vinst (partiell skada) för vilken en av de många subjektiva frister för preskription av skadeståndsanstalan för en sådan partiell skada börjar löpa. Klaganden skulle sålunda alltid få vetskap om ”den nya omfattningen av skadan”. Detta skulle dessutom leda till att talan om ersättning för partiell skada, som uppstod när överträdelsen inleddes, skulle kunna preskriberas innan överträdelsen upphörde.
- 17 I domen i mål C-637/17⁹ betonade EU-domstolen den skadelidandes kännedom om ”den exakta omfattningen av skadan” samt möjligheten för den skadelidande att kräva ”full ersättning” för den skada som överträdelsen orsakat. Det framgår emellertid inte klart av denna dom om den kännedom om ”skadans omfattning” som EU-domstolen särskilt uppmärksammat motsvarar kännedom om den ”fullständiga skada” som följer av den fortgående överträdelsen av en dominerande ställning i dess helhet, eller om kännedom om den ”partiella skada” som orsakats vid en viss tidpunkt inom ramen för en sådan fortgående överträdelse är tillräcklig.
- 18 Svaret på denna fråga förefaller vara beroende av huruvida unionsrätten inte bara kräver en kvalitativ kännedom (det vill säga kunskap om en viss typ av skada och skadans natur), utan även en kvantitativ kännedom (det vill säga kunskap om hela omfattningen av den skada som ökar över tiden). Om så är fallet kan preskriptionsfristen inte börja löpa förrän den skadelidande fått kännedom om skadans hela omfattning.
- 19 Den hänskjutande domstolen anser att en tolkning enligt vilken en rätt till ersättning kan delas upp i tiotals, hundratals eller flera separata anspråk inte motsvarar missbruk av dominerande ställning i förevarande fall. En partiell överträdelse som utgörs av det omtvistade beteendet kan inte i sig utgöra en överträdelse av artikel 102 FEUF, som består i ett beteende som genom sin omfattning, varaktighet, intensitet och genomförande leder till (kan leda till) en ”väsentlig” begränsning av konkurrensen, och som även har en konkurrensbegränsande effekt, vilket utgör ett av villkoren för missbruk av dominerande ställning.¹⁰ Enligt den hänskjutande domstolen är det i detta avseende inte tillräckligt att det har förekommit en (till exempel helt marginell) påverkan.
- 20 Den hänskjutande domstolen anser således att den skadelidande, med hänsyn till målets art, inte kunde ha kännedom om den exakta omfattningen och arten av den

⁹ EU-domstolens dom av den 28 mars 2019 i mål C-637/17 [Cogeco Communications], ECLI:EU:C:2019:263, punkterna 53 och 54.

¹⁰ Se till exempel dom av den 13 februari 1979 i mål 85/76 Hoffmann-La Roche/kommissionen, EU:C:1979:36, punkt 123, domen i målet C-23/14 Post Danmark A/S/Konkurrenserådet, EU:C:2015:651, punkterna 40, 46, 47, 72 och 73 och EU-domstolen dom (stora avdelningen) av den 6 september 2017 i mål C-413/14 P Intel, EU:C:2017:632, punkterna 139–143.

skada som uppkommit i samband med olika ”partiella överträdelser” och att den subjektiva preskriptionsfristen (och i förevarande fall även den objektiva preskriptionsfristen, som inte kan börja löpa före den subjektiva fristen) för skadeståndstalan, inte kunde börja löpa innan överträdelsen upphörde, vilket inträffade vid tidpunkten för antagandet av kommissionens beslut.

- 21 Mot bakgrund av det ovan anförda hyser den hänskjutande domstolen tvivel om huruvida de nationella domstolarnas tolkning är förenlig med artikel 10.2 i direktivet och artikel 102 FEUF samt effektivitetsprincipen.
- 22 **Fråga nr 4** – huruvida direktivet och, för det fall att detta inte är tillämpligt, artikel 102 FEUF och effektivitetsprincipen utgör hinder för att tillämpa andra aspekter i preskriptionsreglerna i civillagen.
- 23 Den hänskjutande domstolen har för det första hänvisat till EU-domstolen i mål C-637/17 som nämnts ovan och EU-domstolens dom av den 13 juli 2006 i målen C-295/04–298/04, Manfredi, EU:C:2006:461, vilka emellertid meddelades i en situation där direktivet inte var tillämpligt och de relevanta omständigheterna, den nationella lagstiftningen och därtill hörande rättspraxis skiljde sig från dem i förevarande mål.
- 24 Enligt civillagen är utgångspunkten för den subjektiva preskriptionsfristen på tre år kopplad till att den skadelidande hade kännedom eller hade kunnat ha kännedom om den person som orsakat skadan och om skadan (det krävs ingen kännedom om skadans exakta storlek eller fullständig kännedom om den person som orsakat skadan).¹¹ Av ovannämnda nationella rättspraxis kan dessutom slutsatsen dras att den skadelidande måste ha kännedom om det aktuella beteendet eller, i förekommande fall, om de olika överträdelser som skett inom ramen för en fortgående överträdelse av artikel 102 FEUF som orsakat delar av skadan.
- 25 Till skillnad från artikel 10 i direktivet och 9 § ZNŠHS, varigenom denna bestämmelse införlivas, innehåller civillagen emellertid inte följande aspekter:
- krav på att den skadelidande hade kännedom om att beteendet i fråga är konkurrensbegränsande,¹²
  - kopplingen mellan utgångspunkten för den subjektiva preskriptionsfristen och upphörandet av ett konkurrensbegränsande beteende,¹³

¹¹ Se även dom meddelad av Nejvyšší soud (Högsta domstolen) den 28 maj 2020, ärendenummer 25 Cdo 1510/2019, CZ:NS:2020:25.CDO.1510.2019.1.

¹² Den hänskjutande domstolen har i detta avseende påpekat att konkurrensmyndigheterna ofta finner att ett visst förfarande är rättsstridigt först efter en ingående bedömning av samtliga relevanta omständigheter.

¹³ Enligt den hänskjutande domstolen är det emellertid oklart om med begreppet upphörande av överträdelsen i den mening som avses i artikel 10.2 i direktivet den sista tidpunkten för ”en

- tillfälligt upphävande eller tillfälligt avbrott i preskriptionsfristen under den tid som förfarandet pågår vid den myndighet som är behörig i fråga om konkurrensbegränsande beteenden,
  - det tillfälliga avbrottet i preskriptionsfristen ska upphöra tidigast ett år efter det att ett beslut om mål i överträdelse har vunnit laga kraft.
- 26 Den omständigheten att kommissionen under perioden 30 november 2010–26 juni 2017 utredde motparten i fråga om en eventuell överträdelse av artikel 102 FEUF (som fortfarande fortlöper och ännu inte har upphört), vilket ledde fram till ett beslut av kommissionen, hade således inte någon inverkan på den subjektiva preskriptionsfristen i förevarande mål.
- 27 Enligt den hänskjutande domstolen kan den omständigheten, att de ovannämnda kraven i direktivet inte föreskrivs i nationell rätt, inte avhjälpas genom en tolkning som är förenlig med unionsrätten. Om den hänskjutande domstolen i förevarande fall hade tolkat civillagen i enlighet med relevant nationell rättspraxis, skulle talan och skadestånd för perioden februari 2013–25 juni 2017 (det vill säga förutom två dagar som överträdelsen pågått) sannolikt vara preskriberad.
- 28 Om domstolen således ogillar talan såvitt avser invändningen om preskription, ska talan i stort sett avslås i dess helhet. I annat fall skulle domstolen inleda en tidskrävande och kostsam bevisupptagning om uppkomsten och omfattningen av den påstådda skadan.

fortlöpande eller fortgående överträdelse” avses (se EU-domstolens dom av den 24 mars 2011, mål T-385/06 Aalberts Industries m.fl./kommissionen, EU:T:2011:114, punkt 10, och dom av den 16 september 2013 i mål T-378/10, Masco m.fl./kommissionen, EU:T:2013:469, punkterna 119 och 120 (avseende överträdelse av artikel 101 FEUF). I den slutliga versionen av direktivet har inte ett uttryckligt krav på att ”en fortlöpande eller upprepad överträdelse har upphört”. som återfanns i ett tidigare direktivförslag.